

19 למאי 2025

בדואר אלקטרוני

לכבוד
בנימין נתניהו,
יו"ר מפלגת הליכוד,
יו"ר סיעת הליכוד בכנסת,
ירושלים

א. נ.,

הנדון: הדחת חבר סיעה בכנסת מחברותו בועדת חוץ ובטחון - בחוסר סמכות פונקציונאלית ובניגוד לכללי המינהל התקין

מכוח סמכותי שבסעיף 131 לחוקת מפלגת הליכוד, הנני לפנות אליך בדברים הבאים:

1. היום הובא לידיעתך, כי נתקבלה החלטה מצד יו"ר הקואליציה בכנסת, להדיח חבר בסיעת הליכוד בכנסת (ח"כ עמית הלוי) מחברותו בועדת החוקה בכנסת, וזאת מחמת התנגדותו להצעת ההחלטה לגייס חיילי מילואים טרם הבטחת תכנית להכרעת האויב הפלשתינאי בעזה.
2. למיטב ידיעתי, "החלטת ההדחה" נתקבלה שלא באמצעות הליך של הצבעה בין חברי סיעת המפלגה בכנסת, התבצעה ללא מתן שימוע מקדים לחבר הכנסת בפני כלל חברי הסיעה, ואף ללא כל הנמקה נלווית שיש בה כדי לתעד את מאזן השיקולים שנשקלו טרם קבלתה.
3. לאור עובדות אלה, הנני לפנות אליך בזאת, ולהודיעך כי החלטה זו בדבר השתתפות סנקציה על חבר הכנסת לעיל בדמות הדחה מחברותו בועדת החוץ והבטחון (אך בגין הצבעתו), שלא באמצעות החלטה קולקטיבית של כלל חברי הסיעה בכנסת, איננה עומדת בקנה אחד עם "כללי המינהל התקין" ואף לא עם "כללי הדמוקרטיה הפנימיים במפלגת הליכוד", ובמה הדברים אמורים?
4. תחילה, אבאר בצד הפורמאלי, כי הסמכות הפונקציונאלית לבחור, להדיח ו/או להשעות חברי מפלגה בועדות הכנסת השונות, מסורה ל"סיעת הליכוד" כולה (כהחלטה קולקטיבית) ולא לאדם אחד כזה או אחר (בהתאם לדין המפלגתי – המחייב ביחסים הפנימיים במפלגה). ואפנה בהקשר זה לסעיף 138 לחוקת המפלגה:

"137. חברי התנועה בכנסת וחברי הממשלה מטעם התנועה, שאינם חברי הכנסת, יהיו את סיעת התנועה בכנסת...;
138(ב). הסיעה תבחר במועמדי התנועה לתפקיד סגן יושב-ראש הכנסת, לתפקיד יושב-ראש ועדות בכנסת ולתפקיד חברי ועדות הכנסת...;
138(ג). הסיעה תבחר בכל מועמד לתפקיד אחר מטעם התנועה העשוי להיבחר על-פי החוק במליאת הכנסת ו/או באחת מועדותיה, למעט מועמדים לתפקידי שרים וסגני שרים."

סעיף זה כאמור מעניק את הסמכות העניינית והפונקציונאלית לבחור ו/או לקבוע את זהות נציגי סיעת הליכוד בועדות הכנסת השונות, רק ל"סיעת התנועה" כולה בהתאם להחלטת רוב

חבריה, ואין הסעיף מאפשר לאדם יחיד כזה או אחר, לקבל החלטה בדבר קביעת זהות הנציגים כאמור, בין בבחירה ראשונית ובין בהדחת חברים ובחירה של חברים חדשים תחתיהם.

5. מכאן, שבהיעדר החלטה משותפת וקולקטיבית של חברי סיעת הליכוד בכנסת, אין ליתן חוקיות להחלטתו של אדם יחיד כזה או אחר, בדבר הדחה ו/או השעייה ו/או שינוי בזהות נציגי הסיעה בועדות הכנסת. וכך גם במקרה דנן, החלטתו של יו"ר הקואליציה ללא דיון והצבעה קולקטיבית בין "חברי הסיעה בכנסת" (ואף ללא שימוע או דיון מקדים בפני אלו), אין לה כל תוקף מבחינת הדין הפנימי במפלגה (אפילו אם מבחינת תקנון הכנסת יכול הדבר להתבצע מבחינה מעשית). ועוד יבואר, כי פעולה כזו העומדת בסתירה להוראות חוקת המפלגה, באה בגדרי "מינהל בלתי תקין בעליל", ואף מהווה הפרה בוטה של חקיקה ראשית (סעיף 14(א) לחוק המפלגות, תשנ"ב-1992).

ולגבי החשיבות בדבר החובה לקיים דיון מקדים בין חברי הסיעה בכנסת (הגוף הקולקטיבי – שרק לו מסורה הסמכות הפונקציונאלית לקבל החלטות מסוג אלה – לפי הכרעת הרוב), ראה האמור בבג"צ 4733/94 – פרופ' יהודית נאות נ' מועצת עיריית חיפה [אתר נבו]:

"קבלת החלטה על-ידי מספר גורמים במשותף, כשבין הגורמים האמורים להחליט אין אחדות דעים, מחייבת קיום דיון שבו ניתן להחליף מידע ודעות, להיוועץ זה בזה, לשכנע ולהשתכנע. החלטה המבוססת על הכרעת רוב, שלא קדמו לה דיון והיוועצות בין הגורמים המחליטים, כמוה כהחלטה שלא קדם לה תהליך מסודר של איסוף נתונים ובדיקתם ושל הפעלת שיקול-דעת.."

6. למעלה מכך, אציין גם לגופה של ההחלטה בדבר הדחתו של חבר הכנסת לעיל מחברותו בועדת חוץ ובטחון, כי זו איננה מתיישבת עם עקרונות הדמוקרטיה במפלגת הליכוד. באשר, במפלגה דמוקרטית (כגון מפלגת הליכוד) עצם הצבעה של נציג מטעמה בהתאם לצו מצפוננו, איננה יכולה שתגזור מתוכה סנקציה בדמות הדחה מתפקידו, אלא במקרה של הצבעה העומדת בסתירה למטרות המפלגה (כפי המוגדרות בחוקתה) או במקרה שעצם ההצבעה – יש בה כדי לגרום "נזק חמור" לאינטרס המפלגה, לרבות נזק בדמות פיזור הממשלה ו/או נזק קואליציוני ממשי (וגם אז, יש לשקול האם ניתן להשית סנקציות מידתיות יותר).

וכך כתבתי בעבר במסגרת דו"ח ביקורת – "השתתפות סנקציה שלא כדין על ח"כ שאשא-ביטון" [מיום 13 ליולי 2020]:

"...כאמור, הרעיון בהקמת ועדה מפקחת או ביקורתית של הכנסת, נגזרת גם מעקרון הפרדת הרשויות שלפיו על הכנסת לפקח על החלטות הממשלה, בבחינת "איזונים ובלמים" כערך בשלטון דמוקרטי. ואולם, מרגע שעל חברי הגוף המפקח מושתת סנקציה בגין החלטותיהם, כי אז המנגנון המפקח מאבד את עצמאותו, והרכיב הביקורתי שעמד במטרת החקיקה, הופך להיות מלאכותי ולמראית עין. הואיל ומפלגת הליכוד, לרבות סיעתה בכנסת, מושתת על יסודות דמוקרטיים, קשה לקבל השתתפות סנקציה על חבר הסיעה בגין הפעלת שיקול דעתו ומימוש תפקידו כחבר בועדה שתפקידה האפריורי הוא לפקח על החלטות הממשלה (אפילו אם המפלגה היא זו המרכיבה את אותה ממשלה). כך, ולמעט במקרים אידיאולוגיים מובהקים (הנוגעים למטרות המפלגה והמצא המפלגתי המשותף), אין לקבל אפשרות להשתתפות סנקציות כנגד חבר הסיעה שהפעיל את שיקול דעתו והצביע כנגד

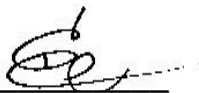
עמדות חברי סיעה אחרים. קל וחומר, שעה שמלכתחילה חבר הסיעה נשלח לבצע תפקיד ביקורתי הקשור למנגנון הפיקוח הסטאטוטורי על החלטות הממשלה (וההנחה היא שחבר זה לא מונה לתפקיד האמור לשם "מראית עין" או לתפקיד כ-"חותמת גומי" אלא להתנהל כגורם עצמאי ללא כל תלות או מורא)..."

7. במקרה דנן, לא נשקלה כלל האפשרות להימנע מהשתתפות סנקציה על חבר הכנסת הלוי מחמת עקרון "חופש הדעה" בהיותו חבר הרשות המחוקקת הנדרש לפקח על הרשות המבצעת, הואיל וההכרעה בעניין לא הובאה כלל לפתחם של כלל חברי סיעה (כגוף קולקטיבי), ומכאן גם נחסמה זכותם של אלו (בעלי הסמכות הפונקציונאלית) לשקול את כלל השיקולים הרלוונטים.

8. אשר על כן, ולאור כל המוטעם לעיל, הנני להודיעך כאמור כי ההחלטה שהתקבלה היום, בדבר השתתפות סנקציות והדחת חבר הכנסת עמית הלוי מחברותו בועדת חוץ ובטחון בכנסת, נתקבלה בחוסר סמכות פונקציונאלית, בניגוד להוראות חוקת המפלגה (וכנגזרת מכך - גם בניגוד לחקיקה ראשית), וכן תוך פגיעה ממשית ב"כללי המינהל התקין" החולשים על פעילות כל מוסדות המפלגה.

9. לפיכך, אמליץ ואבקשך בזאת לתקן את הפגמים שתוארו לעיל, בדרך של הבאת "החלטת ההדחה" בפני כלל חברי הסיעה בכנסת (כמצוות הוראות החוקה), תוך קיום "דיון מקדים" שבמסגרתו יוכלו חברי הסיעה לשקול בתבונתם את כלל השיקולים הרלוונטים (לרבות, שיקול "חופש הדעה" של חבר הכנסת המכהן ברשות המחוקקת הנדרש כאמור לפקח על הרשות המבצעת), וכן תוך הענקת זכות שימוע לחבר הכנסת הלוי בפני כלל חברי הסיעה בכנסת טרם הכרעתם בעניין שבנדון.

בברכה,

גלילי שי, עורך דין
מבקר מפלגת הליכוד